

رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش آموزان مقطع راهنمایی

پری ناز بنی سی¹، مجید آرش²

چکیده

هدف این پژوهش، رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش آموزان بود. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش آموزان مقطع راهنمایی شهر تهران تشکیل دادند. به این منظور تعداد 400 نفر با روش نمونه گیری خوشه ای مرحله ای به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. داده ها به وسیله همبستگی پیرسون، رگرسیون، آزمون T مستقل و تحلیل واریانس یکراهه (ANOVA) تحلیل شد. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد و همچنین بین مؤلفه های هوش هیجانی یعنی تنظیم هیجان، ارزیابی هیجان، مهارت های اجتماعی و کاربرد هیجان با پیشرفت تحصیلی در درس زبان انگلیسی رابطه معناداری یافت شد که (به ترتیب $R=0/25$ ، $R=0/25$ ، $R=0/16$ ، $R=0/20$) می باشند. همچنین نمره کل هوش هیجانی در دختران و پسران متفاوت بود ولی این تفاوت از لحاظ آماری معنادار نبود. همچنین تفاوت نمره درس زبان انگلیسی بین دختران و پسران معنادار بود به این طریق که میانگین نمره درس زبان انگلیسی در بین دختران دانش آموز بالاتر از پسران بود و نمره هوش هیجانی پایه سوم راهنمایی در هر دو جنس از پایه های اول و دوم راهنمایی بالاتر بود.

واژه های کلیدی: هوش هیجانی، پیشرفت تحصیلی، مقطع راهنمایی

1- استادیار و عضو باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، گروه علوم تربیتی، رودهن، ایران.

2- کارشناس ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

مقدمه

محققانی که به پیشرفت آموزش و پرورش علاقه‌مند هستند، تلاش می‌کنند برای موفقیت تحصیلی و شغلی پیش‌بینی‌کننده‌های مناسبی را ارائه دهند. به اعتقاد فیروزبخت (1382) موفقیت تحصیلی با متغیرهای فراوانی رابطه دارد، از جمله هوش، انگیزش، انتظارات معلمان - زمینه فرهنگی - نگرش والدین و متغیرهای دیگر. در نتیجه باید از عهده یک کار دشوار یعنی دسته‌بندی این متغیرها برآییم. آیا موفقیت یا شکست - تحصیلی معلول هوش است یا انگیزش؟ زمینه فرهنگی یا متغیرهای دیگری؟ یا ترکیبی از این عوامل؟ یکی از عوامل مهم در تعیین موفقیت تحصیلی هوش است. در سال‌های اخیر گروه بیشتری از روان‌شناسان به نتیجه‌گیری مشابهی رسیده‌اند که مفاهیم قدیمی هوشبهر تنها حیطة محدودی از مهارت کلامی و ریاضی را شامل می‌گردد. این روان‌شناسان که اشترن برگ¹ و سالووی² نیز از آن جمله‌اند، هوش را از زاویه دیگری مورد توجه قرار دادند که به موفقیت در زندگی روزمره منجر می‌شود (پارسا، 1380). بار - اون³ (2000)، همانند دیگر پژوهشگران مانند گاردنر⁴ (1983) و اشترن برگ (1997)، اظهار می‌کند که تقریباً 80% اختلاف بین موفقیت‌های افراد که توسط آزمون IQ و آزمون‌های مشابه به حساب

نیامده، می‌توانند به وسیله مشخصات دیگری که به اعتقاد وی هوش هیجانی را تشکیل می‌دهند توضیح داده شود. هوش هیجانی یک مفهوم نسبتاً جدید در میان محققان است که ابتدا توسط سالووی و مایر⁵ (1990)، معرفی شد (بیدختی، 1378). سپس دانیل گلמן (1995)، با انتشار پر فروش‌ترین کتاب سال «هوش هیجانی: چرا مهمتر از هوش عمومی است»⁶ هوش هیجانی را واژه فراگیر در محافل عمومی و علمی کرد (مایر، سیاروچی و فورگارس، 2001).⁷ گلמן به نقل از روزل⁸ (2000) استدلال می‌کند که آزمون‌های مختلف موفقیت فاقد پیش‌بینی است و اینکه هوش هیجانی حلقه گم شده‌ای در تعیین موفقیت تحصیلی و شغلی است. گلמן (1998) و بوژان (1985) نقش و تأثیر هوش هیجانی را در پیشرفت‌های شغلی، تعاملات صحیح اجتماعی در محیط کار، مدیریت حرفه‌ای برجسته ساختند. مینویی (1385) چن نقل از پون تنگ‌فت (2002) بیان می‌دارد که برای موفقیت در هر زمینه - ای، هوش هیجانی (EI) دو برابر مهم‌تر از توانایی‌های شناختی است و نزدیک 90% موفقیت در سطوح بالاتر مربوط به EI است. مایر و سالووی (1993)، هوش هیجانی را نوعی از هوش اجتماعی که مستلزم توانایی ادراک دقیق، ارزیابی و بیان هیجان، نظارت بر هیجانات خود و سایرین، تمیزدادن بین

5. Salovey & Mayer
6. Emotional intelligence: why does it matter more than IQ?
7. Mayer, J. & Ciarrochi, J. & Forgas, J.-P.
8. Rozell, E. J. & Pettjohn, C. E. & Stephen Parker, R.

1. Sternberg
2. Salovey
3. Bar-on
4. Gardner

موفق‌تری پرورش دهند، ضروری است عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی را بشناسند و برنامه‌ریزی دقیقی داشته‌باشند. ناکامی در تحصیل باعث افزایش هزینه تحصیلات همگانی آموزش و پرورش می‌شود. باتوجه- به آمارهای داده‌شده و لزوم کاهش افت- تحصیلی و آثار آن از نظر اقتصادی و تاثیر کاهش میزان افت تحصیلی که از هدر رفتن سرمایه‌های ملی این مرز و بوم جلوگیری به‌عمل می‌آورد و موجب بهره‌برداری شایسته از کادر آموزش و فضای آموزش می‌گردد و این ضرورت شناخت بیشتر مشاوران، مدیران و معلمان مدرسه از عوامل مختلف مؤثر در پیشرفت تحصیلی، به‌خصوص نیازهای شخصی و تحصیلی آنها را می- رساند. اهمیت علمی پژوهش بسیار چشم- گیر است. زیرا با جدیدبودن موضوع هوش- هیجانی این مطالعه ممکن است در تعیین اثر هوش هیجانی بر عملکرد تحصیل دانش- آموزان در درس زبان انگلیسی مؤثر باشد. انجام این تحقیق می‌تواند هدایتی بر طرح آموزش درس زبان در مدارس به‌دست دهد. به‌طوری‌که آن دسته از مهارت‌هایی را نشان- دهد که به‌طور معنی‌داری با عملکرد دانش- آموزان در درس زبان انگلیسی در مدارس مرتبط باشند. تحقیق پیرامون هوش هیجانی می‌تواند راهگشای بسیاری از کارشناسان و محققان باشد تا با الهام از این یافته‌ها در جهت شناخت و حل مشکلات تحصیلی چون افت تحصیلی در درس زبان دانش-

هیجانان و استفاده از این اطلاعات برای افزایش رشد عقلانی و هیجانی است، می- دانند (پون تنگفت، 2002). بار- اون (2002)، معتقد است که هوش هیجانی یک مفهوم جدید است، اما داده‌های موجود بیانگر آن است که می‌تواند به قدرتمندی IQ باشد و گاهی اوقات حتی بیشتر و دست کم بر خلاف IQ، هوش هیجانی ما را قادر می- سازد تا بر احساسات و هیجانان خودمان و دیگران نظارت کنیم، تفاوت‌های بین آنها را تشخیص دهیم و از آن برای هدایت تفکر و عملکردمان استفاده کنیم. هوش هیجانی می- تواند مهم باشد و یا حتی اهمیتی بیشتر از هوش شناختی دارد. افراد خودآگاه و مهربان با توانایی درک دیگران و توانایی داشتن هیجانان قوی موفق‌تر از افرادی هستند که این صفات را ندارند، حتی با آن‌که افراد اخیر توانایی‌های هوش شناختی بالاتری داشته‌باشند (سگال 2002).¹ به اعتقاد ربکا² (1999)، مزایای هوش هیجانی در آموزش به‌خوبی مشخص گردیده است و بسیاری از معلمان به کاربرد نظریه‌های هوش هیجانی بر آموزش افراد مستعد توجه می‌کنند.

طرح مساله

مساله پیشرفت تحصیلی یکی از مسایل مهم آموزش و پرورش در تمام نقاط دنیا است. چنانچه مدارس بخواهند به خلق موقعیت‌هایی دست بزنند تا دانش‌آموزان

1. Segal, Jenne

2. Rebecca, Abraham

است و درحیطه‌ی پژوهش‌های کاربردی از نوع میدانی می‌باشد.

جامعه آماری

جامعه آماری درپژوهش حاضر شامل کلیه دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهر تهران می‌باشد که درسال تحصیلی ۸۹ - ۱۳۸۸ مشغول به تحصیل هستند.

نمونه و روش نمونه‌گیری

تعداد ۴۰۰ نفر (۱۹۱ دانش‌آموز پسر و ۲۰۹ دانش‌آموز دختر) به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شده‌اند.

سوال اول پژوهش: آیا بین هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان ارتباط وجود دارد.

آموزان اقدامات لازم را عمل آورند. باتوجه- به ماهیت کلاس‌های زبان انگلیسی که در آن افراد می‌بایست با یکدیگر همکاری داشته- باشند و گاهی نیز تحت فشار و استرس زیادی‌اند، به نظر می‌رسد هوش هیجانی در این کلاس‌ها اهمیت زیادی دارد. همچنین نتایج تحقیق می‌تواند در مراکز مشاوره‌ای و کلینیک‌ها جهت شناخت مشکلات هیجانی و عاطفی و استفاده از راهبردهای لازم در این زمینه مورد استفاده قرارگیرد.

روش پژوهش

روش پژوهش این تحقیق توصیفی با تاکید بر همبستگی است و همچنین از نوع پس رویدادی

جدول ۱- خلاصه مدل رگرسیون

هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان

مدل								
شاخص	SS	df	MS	F	P	R	R2	SE
رگرسیون	104/725	1	104/725	36/223	0/01	0/290	0/084	1/75
باقیمانده	1141/990	395	2/891					
متغیر								
متغیر	شاخص	B	SEB	Beta	t	P		
مقدار ثابت		13/777	0/748		18/427	0/01		
هوش هیجانی		0/036	0/006	0/290	6/019	0/01		

نتایج

متغیر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان را تبیین می‌کند. همچنین در اطلاعات جدول مربوط- به تحلیل واریانس مشاهده شده (df = 1 و 395، f = 36/223) معنادار است.

نتایج نشان می‌دهد که میزان ضریب- همبستگی بین هوش هیجانی با پیشرفت- تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان برابر 0/290 است و 8/4 درصد از واریانس

سوال دوم پژوهش: آیا بین هوش هیجانی و عوامل آن بر پیشرفت تحصیلی درس زبان- انگلیسی دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت وجود دارد؟

ضمناً اطلاعات جدول نمایانگر این نکته است که هوش هیجانی بر پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان تاثیر معناداری دارد.

جدول 2- آزمون t مستقل برای مقایسه میانگین هوش هیجانی و عوامل آن بر پیشرفت تحصیلی

سطح معناداری p	درجه آزادی	نسبت t	خطای معیار	انحراف استاندارد	میانگین	شاخص های آماری	
						جسیت	متغیر
0/984	398	0/020	0/47	6/75	50/86	دختر	خوش بینی/تنظیم
			0/47	6/52	50/84	پسر	هیجان
0/003	398	3/018	0/38	5/52	32/70	دختر	ارزیابی از هیجانان
			0/40	5/47	31/04	پسر	
0/004	398	2/856	0/33	4/71	42/88	دختر	مهارت‌های اجتماعی
			0/40	5/55	41/41	پسر	
0/185	398	-1/328	0/28	3/99	22/39	دختر	کاربرد هیجانان
			0/27	3/71	22/90	پسر	
0/060	398	1/889	0/99	14/28	125/76	دختر	هوش هیجانی
			1/04	14/32	123/06	پسر	
0/013	395	1/503	0/12	1/79	18/46	دختر	معدل نمره درس
			0/13	1/73	18/01	پسر	زبان انگلیسی

نمرات دو گروه دختران و پسران دانش‌آموز در عامل خوش بینی/تنظیم هیجان و کاربرد هیجانان و نمره کلی هوش هیجانی معنادار نیست؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که میان دو گروه دانش‌آموزان دختر و پسر در عوامل خوش بینی/تنظیم هیجان، کاربرد هیجانان و نمره کلی هوش هیجانی تفاوت معناداری وجود ندارد.

باتوجه به نتایج حاصله در جدول 2 و براساس آماره آزمون T مستقل، تفاوت میانگین نمره‌ها در عوامل ارزیابی از هیجانان و مهارت‌های اجتماعی هوش- هیجانی معنی‌دار است ($p < 0/05$)؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که عوامل ارزیابی از هیجانان و مهارت‌های اجتماعی هوش- هیجانی در بین دختران و پسران دانش‌آموز متفاوت است. همچنین شواهد در اطلاعات جدول فوق نشان می‌دهد، تفاوت میانگین

سوال سوم پژوهش: آیا بین عامل خوش-بینی/تنظیم هیجان با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان ارتباط وجود دارد؟

جدول 3- خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون بین عامل خوش‌بینی/تنظیم هیجان با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان

مدل								
شاخص	SS	df	MS	F	P	R	R2	SE
رگرسیون	82/899	1	82/899	28/136	0/01	0/258	0/066	1/71
باقیمانده	1163/816	395	2/946					

متغیر						
متغیر	شاخص	B	SEB	Beta	t	P
مقدار ثابت		14/742	0/666		22/123	0/01
خوش‌بینی/تنظیم هیجان		0/069	0/013	0/258	5/304	0/01

نتایج جدول 5 نشان می‌دهد که میزان ضریب همبستگی بین عامل خوش‌بینی/تنظیم هیجان با پیشرفت تحصیلی درس زبان-انگلیسی دانش‌آموزان برابر 0/258 است و 6/6 درصد از واریانس متغیر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان را تبیین می‌کند. همچنین در اطلاعات جدول مربوط به تحلیل واریانس مشاهده شده (df = 1 و 395، f = 28/136) معنادار است. سوال چهارم پژوهش: آیا بین عامل ارزیابی از هیجان‌ات با پیشرفت تحصیلی درس زبان-انگلیسی دانش‌آموزان ارتباط وجود دارد؟

نتایج جدول 4 نشان می‌دهد که میزان ضریب همبستگی بین عامل ارزیابی از هیجان‌ات با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان برابر 0/254 است و 4/4 درصد از واریانس متغیر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان را تبیین می‌کند. همچنین در اطلاعات جدول مربوط به تحلیل واریانس مشاهده شده (df = 1 و 395، f = 27/218) معنادار است. سوال پنجم پژوهش: آیا بین عامل ارزیابی از هیجان‌ات با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان ارتباط وجود دارد؟

جدول 4- خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون بین عامل ارزیابی از هیجان‌ات با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان

مدل								
شاخص	SS	df	MS	F	P	R	R2	SE
رگرسیون	80/370	1	80/370	27/218	0/01	0/254	0/064	1/71
باقیمانده	1166/345	395	2/953					

متغیر						
متغیر	شاخص	B	SEB	Beta	t	P
مقدار ثابت		15/647	0/506		30/933	0/01
ارزیابی از هیجان‌ات		0/081	0/016	0/254	5/217	0/01

نتایج جدول 4 نشان می‌دهد که میزان ضریب همبستگی بین عامل ارزیابی از هیجان‌ات با پیشرفت تحصیلی درس زبان-انگلیسی دانش‌آموزان برابر 0/254 است و 4/4 درصد از واریانس متغیر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان را تبیین می‌کند. همچنین در اطلاعات جدول مربوط به تحلیل واریانس مشاهده شده (df = 1 و 395، f = 27/218) معنادار است. سوال پنجم پژوهش: آیا بین عامل ارزیابی از هیجان‌ات با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان ارتباط وجود دارد؟

نتایج جدول 4 نشان می‌دهد که میزان ضریب همبستگی بین عامل ارزیابی از هیجان‌ات با پیشرفت تحصیلی درس زبان-انگلیسی دانش‌آموزان برابر 0/254 است و 4/4 درصد از واریانس متغیر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان را تبیین می‌کند. همچنین در اطلاعات جدول مربوط به تحلیل واریانس مشاهده شده (df = 1 و 395، f = 27/218) معنادار است. سوال پنجم پژوهش: آیا بین عامل ارزیابی از هیجان‌ات با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان ارتباط وجود دارد؟

در پاسخ به سوال پژوهش می‌توان قضاوت نمود که بین عامل ارزیابی از هیجان‌ها با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش-آموزان ارتباط معناداری وجود دارد. سوال پنجم پژوهش: آیا بین عامل مهارت-های اجتماعی با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان ارتباط وجود دارد؟

تیین می‌کند. همچنین در اطلاعات جدول مربوط به تحلیل واریانس مشاهده شده (df = 1و395، f=27/218) معنادار است. ضمناً اطلاعات جدول نمایانگر این نکته است که عامل ارزیابی از هیجان‌ها بر پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش-آموزان تاثیر معناداری دارد، لذا با ملاحظه نتیجه متغیر وارد شده در معادله رگرسیون و

جدول 5- خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون بین عامل مهارت‌های اجتماعی با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان

مدل								
شاخص	SS	df	MS	F	P	R	R ²	SE
رگرسیون	54/222	1	54/222	17/961	0/01	0/209	0/043	1/73
باقیمانده	1192/492	395	3/019					
متغیر								
متغیر	شاخص	B	SEB	Beta	t	P		
مقدار ثابت		15/213	0/721		21/095	0/01		
مهارت‌های اجتماعی		0/072	0/017	0/209	4/238	0/01		

پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش-آموزان تاثیر معناداری دارد. لذا با ملاحظه نتیجه متغیر وارد شده در معادله رگرسیون و در پاسخ به سوال پژوهش می‌توان قضاوت نمود که بین عامل مهارت‌های اجتماعی با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش-آموزان ارتباط معناداری وجود دارد. سوال ششم پژوهش: آیا بین عامل کاربرد هیجان‌ها با پیشرفت تحصیلی درس زبان-انگلیسی دانش‌آموزان ارتباط وجود دارد.

نتایج جدول 5 نشان می‌دهد که میزان ضریب همبستگی بین عامل مهارت‌های اجتماعی با پیشرفت تحصیلی درس زبان-انگلیسی دانش‌آموزان برابر 0/209 است و 4/3 درصد از واریانس متغیر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان را تییین می‌کند. همچنین در اطلاعات جدول مربوط به تحلیل واریانس مشاهده شده (df = 1و395، f=17/961) معنادار است. ضمناً اطلاعات جدول نمایانگر این نکته است که عامل مهارت‌های اجتماعی بر

جدول 6- خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون
بین عامل کاربرد هیجانات با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان

مدل								
شاخص	SS	df	MS	F	P	R	R2	SE
رگرسیون	32/461	1	32/461	10/560	0/01	0/161	0/026	1/75
باقیمانده	1214/254	395	3/074					
متغیر								
متغیر	شاخص	B	SEB	Beta	t	P		
مقدار ثابت		16/572	0/523		31/704	0/01		
کاربرد هیجانات		0/074	0/023	0/161	3/250	0/01		

نماید. هوش هیجانی دانش‌آموزان عامل بسیار مهم و ضروری برای پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی بود. لذا می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که فقط جنبه‌های شناختی هوش از قبیل قدرت یادگیری، حل مسأله و حافظه و عوامل فیزیکی کلاس و معلم منجر به پیشرفت نخواهد شد و جنبه‌های غیرشناختی هوش نیز برای موفقیت تحصیل مفید است. گفتن این نکته ضروری است که هم هوش-شناختی (IQ) و هم هوش هیجانی (EQ) لازمه موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان هستند و این دو نوع هوش مکمل هم هستند. IQ میزان توانایی فرد را در انجام فعالیتی مشخص می‌کند و می‌گوید که چه کار می‌توانیم انجام دهیم و برای یادآوری تفکر منطقی و انتزاعی ضروری می‌باشد. EQ می‌گوید در جهت موفقیت تحصیلی از توانایی‌های IQ چگونه استفاده کنیم. از آنجایی که مهارت‌های هوش هیجانی قابل آموختن است و شیوه یادگیری آن از طریق الگوگیری،

نتایج جدول نشان می‌دهد که میزان ضریب همبستگی بین عامل کاربرد هیجانات با پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان برابر 0/161 است و 2/6 درصد از واریانس متغیر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان را تبیین می‌کند. همچنین دراطلاعات جدول مربوط به تحلیل واریانس مشاهده شده ($f=10/560$ ، $df=1$ و 395) معنادار است.

بحث و نتیجه‌گیری

از نتایج این تحقیق با استناد به پیشینه‌ی مطالعاتی و مبانی نظری موجود می‌توان چنین استنتاج کرد که پژوهش حاضر تأثیر هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان در صدد آن است تا جزئیات بیشتری برای همه کسانی که به نوعی در امر تدریس درس زبان انگلیسی و حتی آموزش و پرورش و هدایت و راهنمایی نسل جدید گام برمی‌دارند، روشن

خودآگاهی داشته باشد و بتواند هوش-هیجانی آنها را بسنجد تا بتواند تدریس بهتر و اثر بخش‌تری داشته باشد.

- دوره‌های ضمن خدمت برای مدیران و دبیران زبان جهت آشنایی آنها با مقوله‌ی هوش هیجانی و راه‌های افزایش این توانایی-ها در مدارس صورت گیرد.

- از طرف مشاورین مدارس و سازمان آموزش و پرورش جلساتی جهت آموزش مؤلفه‌های هوش هیجانی برای خانواده‌ها توصیه می‌شود.

- به منظور تقویت مهارت‌های هوش-هیجانی در دانش‌آموزان واحدهای درسی در برنامه‌درسی آنها قرار دهند و یا آموزشی در مدارس از ابتدای ورود دانش‌آموزان به مدارس توأم با افزایش مهارت‌های هوش-هیجانی باشد.

تمرین و تکرار و بازخورد می‌باشد. لذا لزوم اندازه‌گیری آن و تلاش در جهت رشد و افزایش توانایی‌های مربوط به آن در کلیه مدارس از طریق آموزش مهارت‌های مربوط-به هوش هیجانی کاملاً ضروری به نظر می‌رسد. چنانچه اندازه‌گیری این توانایی‌ها و مهارت‌ها برای پیش‌بینی موفقیت تحصیلی درس زبان انگلیسی به اندازه‌های هوش-شناختی اضافه کنیم. پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی در مدارس به احتمال خیلی بیشتر امکان‌پذیر می‌شود تا این‌که تنها از اندازه‌های توانایی هوش-شناختی استفاده کنیم.

پیشنهادهای پژوهش

- معلمان در تدریس درس زبان انگلیسی نسبت به هوش هیجانی دانش‌آموزان

منابع

1. ادب‌دوست، زهرا (1387)، تأثیر آموزش تحلیل رفتار متقابل بر هوش هیجانی و همزیستی شخصی در دانشجویان دختر دانشگاه تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تهران.
2. ایرانمنش (1383)، مقایسه هوش هیجانی دختران عادی و ناشنوا مقطع دبیرستان، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد تهران مرکز.
3. بنی‌هاشمیان (1385)، رابطه هوش هیجانی، سبک رهبری و کارآمدی مدیران مدارس، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
4. پیرمرادی (1386)، رابطه بین هوش هیجانی و توانایی کنترل خشم در کارکنان شبکه بهداشت و درمان اسلام آباد غرب، پایان نامه کارشناسی ارشد.
5. پیشقدم، رضا (1387)، تأثیر هوش هیجانی و هوش شناختی بر روی یادگیری زبان دوم، پایان نامه دکتری، دانشگاه علامه طباطبایی.
6. تیره‌گری (1384)، رابطه ساختاری هوش هیجانی با سازگاری زناشویی و تدوین و کاربرد برنامه مداخله تقویت هوش هیجانی برای پیشگیری از ناسازگاری زناشویی و طلاق، پایان نامه کارشناسی ارشد.
7. حسن زاده، علی دربندی (1385)، بررسی تعیین کارایی آموزش مهارت‌های هوش هیجانی بر تقویت هوش هیجانی دانش‌آموزان دختر (با هوشبهر هیجانی پایین) در مقطع متوسطه شهر مشهد، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی.
8. دهشیری، غلامرضا (1382)، بررسی رابطه هوش هیجانی و مدیریت زمان با استرس
- شغلی معلمان مقطع متوسطه، فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، جلد 4، شماره 12.
9. ذراتی، ایران؛ دکتر امین یزدی، سیدامیر؛ دکتر آزادفلاح، پرویز (1385)، رابطه هوش هیجانی و سبک‌های دلبستگی، فصلنامه علمی پژوهشی تازه‌های علوم شناختی، سال هشتم، شماره 1.
10. زارعان، مصطفی؛ اسداله‌پور، امین؛ دکتر بخشی‌پور رودسری، عباس (1386)، رابطه هوش هیجانی و سبک‌های حل مسئله با سلامت عمومی، مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، سال سیزدهم، شماره 2.
11. سیاروچی، جوزف، فورگاس، جوزف و مایر، جان (1385). هوش هیجانی در زندگی روزمره: کندوکاو علمی. ترجمه جعفر نجفی زند. تهران: سخن.
12. شاره، حسین؛ نژادفرید، علی اصغر؛ یکه‌یزدان دوست، رخساره؛ طباطبایی، سیدمحمود (1386) ارتباط مؤلفه‌های هوش هیجانی و ریسک فرار از منزل در دختران نوجوانان، فصلنامه علمی پژوهش رفاه اجتماعی، سال پنجم، شماره 21.
13. فولادی، محمد (1389)، بررسی رابطه بین ضریب هوش و هوش هیجانی دانش‌آموزان مدارس عادی و استعداد‌های درخشان شهرستان اسلامشهر، دانشگاه آزاد رودهن.
14. قنسولی، بهزاد (1387)، نقش هوش هیجانی در یادگیری زبان انگلیسی، مجله علمی پژوهشی زبان‌های خارجی، شماره 43، صفحه 41 تا 56.
15. گنجعلی (1383)، بررسی اثربخشی مداخلات روانی - تربیتی بر هوش هیجانی و

21. Abdul Kadir Othman, Hazman Shah Abdullah, Jasmin Ahmad. Oct-Dec (2009) "The Influence of work motivation on Emotional Intelligence and team effectiveness". Vision. New Delhi. Vol. 13, Iss. 4, p. 1-14 (14pp.)

22. Bar-on, R. (2000). "Emotional a social intelligence insights from the emotional intelligence inventory". Bar-on. R and Parker, J.D. (Eds). The Hand book of emotional intelligence. Sanfrancissco. California: Jossey – Boss.

23. Barrett, L.f: Salovey. P. (2002). "The wisdom in feeling Psychological Processes in emotional intelligence". The Guilford Press. New York London.

24. Boeman, G.s. (2001). "Emotions and illness" Journal of Advanced Nursing, 34(2), 256-263.

25. Bina Patel. Apr (2009) "A Coach's Guide to Emotional Intelligence". Journal of Applied Management and Entrepreneurship. Fort Lauderdale: Vol. 14, Iss. 2, p. 104-105 (2 pp.)

26. Bobby Moore. Summer (2009) "Emotional Intelligence for school administrators: a priprity for school reform?". Amercan Secondary Education. Bowling Green. Vol. 37, Iss. 3, p. 20-28 (9 pp.)

27. Ciarrochi, J, Forgas, P and Mayer, D.J. (2001). "Emotional intelligence in every day life". United states. Psychology press. Pp 3-98.

28. Ed Zakrzewski. Jul (2009) "AWARENESS TO ACTION: THE ENNEAGRAM, EMOTIONAL INTELLIGENCE, AND CHANGE". The Enneagram Journal. Cincinnati. Vol. 2, Iss. 1, p. 167-168,175 (3 pp.)

29. Engelberg, E , Sjobergl. (2003) "Emotional Intelligence affect intensity and social adjustment". Journal of personality and individual differences. vol. 37, pp. 533-542.

سلامت روان دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر زاهدان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه زاهدان.

16. محمدی، سید داوود (1385)، ارتباط اختلالات رفتاری، راهبردهای مقابله‌ای و هوش هیجانی در دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران.

17. محمدی، سید داوود؛ دکتر بنفشه غزلیی (1386)، ارتباط اختلالات رفتاری با هوش هیجانی در دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهر تهران، مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان، دوره چهاردهم، شماره 4، ص 229-289.

18. منصوری-نصرآباد، معصومه (1382)، بررسی تأثیر آموزش حل مسأله اجتماعی در هوش هیجانی دانش‌آموزان دختر با پیشرفت تحصیلی ضعیف، پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم.

19. هاشمی (1385)، بررسی رابطه هوش هیجانی با کمرویی در نوجوانان پایه سوم راهنمایی منطقه 6 تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.

20. وفائی، باقر؛ داداش‌زاده، حسین (1383)، بررسی رابطه بین بهره‌هوشی و تیپ‌های شخصیتی در دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی تبریز، مجله دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار، سال یازدهم، شماره 2.

30. Erol Eren, Ercan Ergun, O Cumhuri Altintas. Sep (2009) "The Relationship between school success and the Emotional Intelligence of Primary School Headmasters and Teachers". *Journal of American Academy of Business, Cambridge. Hollywood*: Vol. 15, Iss. 1, p. 224-228 (5 pp.)
31. Extremera N. Duran, A. and Reg, L. (2006). Perceived Emotional Intelligence and dispositional Optimism- Pessimism: Analyzing their role in predicting psychological adjustment among adolescents. *Journal of personality and individual differences*. Vol. 42, pp. 10-69, 10-79.
32. Greg Jones, Anne Abraham. (2009) "The Value of Incorporating Emotional Intelligence Skills in the Education of Accounting Students", *Australasian Accounting Business & Finance Journal*. Wollongong. Vol. 3, Iss. 2, p. 48-60 (13 pp.)
33. Gunner, E, S. (2003). "A comparison of intrinsic and extrinsic classroom motivation orientation of gifted and learning - Disabled students". *Roeper Review*. vol 29, Issue 1, p53.
34. Hammed Adeoye, E Adenike Emeke. Mar (2010) "Emotional Intelligence and self-efficacy as determinants of academic achievement in English language among students in OYO state senior secondary schools". *Ife Psychologia*. Iife-Ife: Vol. 18, Iss. 1, p.206-220 (15 pp.)
35. Jacob Joseph, Kevin Berry. Nov (2009) "Impact of Emotional Intelligence and Other Factors on Perception of Ethical Behavior of Peers. " *Journal of Business Ethics*. Dordrecht. Vol.89, Iss. 4, p.539-546.
36. Joan F Marques, Eugene Allevato, Svetlana Holt. Winter (2008) "Linking Quality Management and Emotional Intelligence to Workplace Spirituality". *Organization Development Journal*. Chesterland. Vol. 26, Iss. 4, p. 81-88 (8 pp.)
37. James Thomas Kunnanatt. (2008) "Emotional Intelligence: theory and description: A competency model for interpersonal effectiveness". *Career Development International*. Bradford. Vol. 13, Iss. 7, p. 614-629.
38. Jill Aguilar, Dani Bedau, Chris Anthony. Spring (2009) "Growing Emotional Intelligence Through Community-Based Arts". *Reclaiming Children and Youth*. Bloomington. Vol.18, Iss. 1, p. 3-7 (5 pp.)
39. Karen Yarrish, Mark D Law. (2009) "An Exploration On The Differences In Emotional Intelligence Of First Year Students Examined Across Disciplines Within The School Of Business In A Liberal Arts College". *Contemporary Issues in Education Research*. Littleton: Fourth Quarter. Col. 2, Iss. 4, p. 47-52 (6pp.)
40. Karin Applegate, Aysegul Timer, Karen Locklear. Summer(2009) "Linking Self-Perception and Emotional Intelligence". *The Business Review, Cambridge*. Hollywood. Vol. 13, Iss. 1, p. 43-52 (10 pp.)
41. Lillian Schumacher, Jane V. Wheeler, Amelia S. Carr. (2009) "The relationship between Emotional Intelligence and buyer's performance". *The Journal of Business & Industrial Marketing*. Santa Barbara. Vol.24, Iss. 3/4, p.269-277.
42. Laura Doherty. Jul22-Jul28, (2009) "Emotional Intelligence vital for patient safety, nurse leaders told". *Nursing Standard*. Harrow-on-the-Hill. Vol. 23, Iss.3, p. 20-28 (9 pp.)
43. Müge Yilmaz. (2009). "THE EFFECTS OF AN EMOTIONAL INTELLIGENCE SKILLS TRAINING PROGRAM ON THE CONSISTENT ANGER LEVELS OF TURKISH UNIVERSITY STUDENTS". *Social Behavior and Personality*. Plamerston North. Vol. 37, Iss. 4, p. 565-576 (12 pp.)

44. Martin H Levinson. Jul (2008) "General Semantics and Emotional Intelligence". et Cetera. Concord. Vol. 65, Iss. 3, p. 243-251 (9 pp.)
45. -Michael P. Lillis, Robert G. Tian. (2009) "Cross-Cultural communication and Emotional Intelligence: Inferences from case studies of gender diverse groups". Marketing Intelligence & Planning. Bradford. Vol. 27, Iss. 3, p. 428-438.
46. M Enhin Deniz, Zeliha Tras, Didem Aydogan. Spring (2009) "An Investigation of Academic Procrastination, Locus of Control, and Emotional Intelligence". Kuram ve Uygulamada Egitim Bilimleri. Istanbul. Vol. 9, Iss.2, p. 623-632 (10 pp.)
47. N. Gladson Nwokah, Augustine L. Ahiauzu. (2010) "marketing in governance: Emotional Intelligence leadership for effective corporate governance". Corporate Governance. Bradford. Vol. 10, Iss.2, p. 150-162.
48. Nicola.S.Schutte, J.M, Malou ff, E.Baund etal (2007). "A meta-analytic investigation of the relationship between emotional intelligence and health". Journal of personality and individual differences. vol. 42, pp. 921-933.
49. Nona Momeni. Summer (2009) "The Relation Between Manager's Emotional Intelligence and the Organizational Climate They Create". Public Personnel Management. Washington. Vol. 38, Iss. 2, p. 35-48 (14 pp.)
50. Oluyinks Ojedokun. (2010) "Effort-Reward Imbalance and Attitude towards unethical work behaviour among police personnel: Emotional Intelligence as a moderator". Ife Psychologia. Vol. 18, Iss. 1, p. 137-155 (19 pp.)
51. Ojedokun A Oluyinka. Sep (2009) "Mediatory role of Emotional Intelligence on the relationship between self-reported misconduct and bullying behaviour among secondary school students". Lle-lfe. Vol. 17, Iss. 2, p. 106-120 (15 pp)
52. Parker, J, D.A, Majeski, S.A, and summer feldt, L.J. (2006) "Emotional Intteligence and academic success: examining the transition from high school to university". Journal of personality and individual differences. pp. 163-172.
53. Peellitteri, J. (2002). "The relation ship between emtional intelligence and ego mechanisems". The jounnal of psychology, provincetown. Vol 136, Issue 2. P (182-194).
54. Peter J Jordan, Sandra A Lawrence. Sep (2009) "Emotional Intelligence in items: Development and initial validation of the short version of the Workgroup Emotional Intelligence Profile (WEIP-S)". journal of Management and Organization. Lyndfield. Vol. 15, Iss. 4, p. 452-469 (18 pp.)
55. Priti Suman Mishra, A K Das Mohapatra. Jul-Sep (2009) "Emotional Intelligence in the Occupational Settings: A Literature-Based Analysis of the Concept and its Meadsurement". South Asian Journal of Management. New Delhi. Vol. 16, Iss. 3, p.86-103 (18 pp.)
56. Radha R Sharma. Apr-Jun (2009) "Heart Skills: Emotional Intelligence for work and life". Vision. New Delhi. Vol. 13, Iss. 2, p.77-78 (2 pp.)
57. Rebeca Turner, Beverley Lloyd-Walker. (2008) "Emotional Intelligence (EI) capabilities training: can it develop EI in project teams? ". international Jurnal of Management Projects in Business. Bingley. Vol. 1, Iss. 4, p. 512-534.

